

ПРОГРАМА

для складання вступного іспиту з філософії до очної ад'юнктури
Харківського національного університету
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ВСТУП

Програма вступного іспиту складена в обсязі програми навчальної дисципліни з філософії, що вивчається у вищих військових навчальних закладах МО України.

Програма іспиту складається з таких модулів, блоків змістових модулів і змістових модулів:

1	Модуль	М 1	Філософія
2.	Блок змістових модулів	БЗМ 1.1.	Історія філософії, її значення для формування філософської культури військових кадрів
3.	Змістовий модуль	ЗМ 1.1.1.	Філософія, коло її проблем та роль у житті суспільства та Збройних Сил.
4.	Змістовий модуль	ЗМ 1.1.2	Історія розвитку філософської думки: загальна характеристика.
5.	Змістовий модуль	ЗМ 1.1.3	Українська філософія: традиції та особливості.
6.	Змістовий модуль	ЗМ 1.1.4	Розвиток сучасної філософської думки.
7.	Блок змістових модулів	БЗМ 1.2	Проблеми онтології, їх значення для військової теорії та практики
8.	Змістовий модуль	ЗМ 1.2.1	Філософське вчення про буття і матерію, його значення для військової теорії та практики.
9.	Змістовий модуль	ЗМ 1.2.2	Людина та світ: філософські проблеми походження та буття людини, їх значення для теорії та практики військового навчання і виховання.
10.	Змістовий модуль	ЗМ 1.2.3	Концепції розвитку, їх значення для військової теорії та практики.
11	Блок змістових модулів	БЗМ 1.3	Проблеми гносеології, їх значення для військової теорії та практики
12.	Змістовий модуль	ЗМ 1.3.1	Філософське вчення про свідомість, його значення для теорії та практики військового навчання і виховання.
13.	Змістовий модуль	ЗМ 1.3.2	Сутність теорії пізнання. Специфіка військово-наукового пізнання.
14.	Блок змістових модулів	БЗМ 1.4	Основи соціальної філософії, їх значення для військової теорії та практики
15.	Змістовий модуль	ЗМ 1.4.1	Соціально-філософська концепція суспільства, її значення для військової теорії та практики.

16.	Змістовий модуль	ЗМ 1.4.2	Війна і мир як суспільні явища.
17.	Модуль	М 2	Етика та естетика
18.	Змістовий модуль	ЗМ 2.0.1	Етика як наука. Мораль: моральна регуляція і особливості її прояву в сфері військової діяльності
19.	Змістовий модуль	ЗМ 2.0.2	Природа і сутність етичних категорій. Категорії військової етики. Етика офіцера.
20.	Змістовий модуль	ЗМ 2.0.3	Естетика, її предмет і значення для діяльності військових кадрів.
21.	Модуль	М 3	Логіка
22.	Змістовий модуль	ЗМ 3.0.1	Предмет логіки та основні закони мислення, їх значення для діяльності військових кадрів
23.	Змістовий модуль	ЗМ 3.0.2	Поняття, судження, умовивід та їх види
24.	Модуль	М 4	Релігієзнавство
25.	Змістовий модуль	ЗМ 4.0.1	Сутність і походження релігії, її роль у житті суспільств та Збройних Сил
26.	Змістовий модуль	ЗМ 4.0.2	Світові релігії: буддизм, християнство, іслам. Сучасні нетрадиційні релігійні культури
27.	Змістовий модуль	ЗМ 4.0.3	Релігії і церкви в Україні. Свобода совісті та її законодавче забезпечення в сучасній Україні і Збройних Силах.

1. Мета та завдання вступного іспиту з філософії

1.1. Метою вступного іспиту з філософії є перевірка рівня оволодіння системою філософського знання як основи наукового і гуманістичного світогляду, загальної і військово-професійної культури, теоретико-методологічної основи пізнавальної і практичної діяльності.

1.2. Основними завданнями іспиту з філософії є:

- перевірка рівня засвоєння сутності, змісту та особливостей філософії, її функцій, місця та ролі у системі сучасного наукового знання;
- перевірка рівня сформованості навичок і вмінь застосування теоретичних положень філософії для аналізу процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії і практики;
- перевірка рівня сформованості загальної і філософської культури, методологічної дисципліни думки.

1.3. Кандидати для вступу до ад'юнктури повинні:

знати :

- головні проблеми сучасної світової та вітчизняної філософії, етичної та естетичної теорії, логіки, теорії та історії релігії;

- досягнення світової та вітчизняної філософської думки, історію становлення, основні етапи і особливості розвитку філософії і релігії, їх місце та роль у духовному житті суспільства, військово-професійній діяльності;
- основні закони, категорії, поняття і принципи філософії, етики та естетики, логіки, сутність і особливості віровчень та культів світових і національних релігій, особливості їх виявлення в житті суспільства і військовій практиці.

вміти :

- аналізувати факти, явища та процеси, що відбуваються у житті суспільства і Збройних Сил України, розвитку військової теорії та практики;
- прогнозувати соціальні процеси у військових колективах;
- робити світоглядні і методологічні висновки на основі отриманих знань.

2. Інформаційний обсяг програми іспиту з філософії

Модуль № I. ФІЛОСОФІЯ

Блок змістових модулів № 1.1.

Історія філософії, її значення для формування філософської культури військових кадрів.

Змістовий модуль № 1.1.1.

Філософія, коло її проблем та роль у житті суспільства та Збройних Сил.

Мета та порядок вивчення навчальної дисципліни, її місце та роль у підготовці військових фахівців. Теоретичні, методологічні та методичні основи вивчення навчальної дисципліни. Інформаційно-методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Проблема світобудови, суспільства та людини в історичному та сучасному значенні. Світовідчуття, світосприйняття та світоуявлення. Світогляд, його структура, риси, суспільно-історичний характер і роль у житті суспільства та Збройних Сил. Історичні типи світогляду, їх сутність, особливості та функції. Філософський світогляд, його роль у формуванні наукового, гуманістичного світогляду військових кадрів.

Передумови та джерела виникнення філософії. Філософія як наука, її предмет і структура. Головні проблеми філософії в історичному та сучасному значенні. Основні типи філософських систем. Філософія в системі науки та культури. Особливості взаємозв'язку філософії з природничими та гуманітарними науками. Філософія і військова наука. Філософія і мистецтво. Філософія і політика. Гуманізм філософії. Функції філософії.

Філософія як світоглядний фундамент діяльності командних і інженерних кадрів Збройних Сил України. Значення філософії для діяльності військових кадрів у різних сферах життєдіяльності армії.

Змістовий модуль № 1.1.2.

Історія розвитку філософської думки: загальна характеристика.

Концепції походження філософії. Основні етапи історичного розвитку філософії. Закономірності та джерела розвитку філософії. Передумови ефективного розвитку філософії у сучасних умовах.

Передумови виникнення філософії в Стародавній Індії. Ведична література про людину, її походження та існування. Упанішади. Релігійно-філософські вчення (джайнізм та буддизм). Головні філософські школи Стародавньої Індії про світ і людину, її життя.

Зародження філософії у Стародавньому Китаї (Конфуцій). Даосизм про начала буття та ідеал мудреця.

Антична філософія та її своєрідність у порівнянні з філософією Стародавньої Індії та Китаю. Вчення про буття. Людина як міра всіх речей (Протагор). Самопізнання та належне існування (Сократ). Людина як мікрокосмос (Демокрит). Антропологічні мотиви метафізики Платона. Арістотель про взаємне призначення душі і тіла. Антична наука: проблема методу пізнання.

Особливість середньовічного суспільства. Розвиток християнства в Західній Європі. Апологетика і Схоластика. Вчення Августина про природу та людину. Особливості західноєвропейської та східноєвропейської релігійної філософії. Мусульманська та іудейська культура й філософія. П'єр Абеляр про діалектику. Вчення Фоми Аквінського та його історична доля. Номіналізм В. Оккама.

Філософія епохи Відродження. Гуманізм і проблема людської індивідуальності. Соціальні теорії Н. Макіавеллі, Т. Мора, Т. Кампанели.

Наукова революція XVII ст. та проблема методу пізнання. Механіцизм, раціоналізм та емпіризм. Натуралістична антропологія Фр. Бекона, його емпіричний метод. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса. Р. Декарт про самосвідомість як властивість людини, про метод пізнання. Д. Локк і його критика теорії природжених ідей Р. Декарта. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії Д. Берклі і Д. Юма. Проблема людини в філософії Просвітництва. Монтеск'є, Вольтер, Руссо. Французькі матеріалісти XVIII ст.

Німецька класична філософія. І. Кант та його "коперніканський переворот". І. Фіхте та Ф. Шеллінг, Г. Гегель, його філософська система та метод. Закономірність становлення сутності людини. Діалектика Г. Гегеля. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Любов як основа спілкування. Проникнення ідей німецької класичної філософії в Україну (І. Щад, Д. Велланський (Кавунник) та ін.).

Погляди на війну, мир та армію в історії розвитку світової філософської думки.

Змістовий модуль № 1.1.3.

Українська філософія: традиції та особливості.

Історія української філософії як галузь історико-філософської науки. Основні підходи до висвітлення історії розвитку української філософії. Проблема періодизації історії української філософії. Специфічні ознаки процесу розвитку філософської думки в Україні.

Філософська думка в культурі Київської Русі. Передфілософські уявлення давніх слов'ян. Роль християнства у становленні філософської думки Київської Русі.

Поняття філософії. Онтологічні, натурфілософські уявлення та гносеологічна проблематика. Розуміння людини та її сутності. Морально-етичні уявлення. Погляди на історію. Загальні особливості філософської культури Київської Русі.

Гуманістичні та реформаційні ідеї у філософській думці України (кінець XV початок XVII ст.). Передренесансні ідеї в філософській культурі кінця XV – початку XVI ст. Ідеї неоплатонізму. Розвиток гуманістичних ідей. Філософські ідеї діячів Острозького культурно-освітнього центру. Полемісти. Філософські погляди І. Вишенського. Філософія у братських школах.

Філософія України доби Бароко. Києво-Могилянська академія. Своєрідність філософії доби українського бароко. Розуміння філософії. Натурфілософська проблематика. Розуміння сутності людини та історії. Морально-етична проблематика.

Філософія Г. Сковороди. Особливості стилю мислення та вихідні принципи філософської позиції. Вчення про дві натури і три світи. Концепція “східної праці” і “нерівної рівності”. Принцип самопізнання. Розуміння щастя.

Філософія просвітництва і романтизму в Україні кінця XVII – першої чверті XIX ст. Загальна характеристика стану філософської культури кінця XVII – першої чверті XIX ст. Поширення ідей французького та німецького просвітництва. Філософські ідеї в творчості Я. Ковельського. Внесок П. Лодія у розвиток філософії в Україні. Й. Шад і його роль в історії філософської культури України. Масонство в історії філософської думки України. М. Гоголь та його місце в історії філософської культури України.

Київська релігійно-філософська школа. Діяльність І. Сковорода, П. Авсенева, Й. Михневича, О. Новицького і С. Гогоцького. Поширення ідей філософії І. Канта і Ф. Шеллінга. Вплив філософії Г. Гегеля на творчість представників школи. Основні ідеї філософії П. Юркевича.

Початок розробки філософії української ідеї. Кирило-Мефодіївське товариство. Філософські ідеї у творчості М. Максимовича та вплив його на членів Кирило-Мефодіївського товариства. Історіософська концепція М. Костомарова. Ідея України в філософському світогляді П. Куліша. Т. Шевченко та його внесок у розробку філософії української ідеї.

Філософсько-соціологічні погляди громадівців та “Молодої України”. Розробка філософії національної ідеї. Громадівський рух. Філософське осмислення проблеми “мислення-мова” (О. Потебня). Соціальна філософія М. Драгоманова. Українська інтелігенція з огляду на національну ідею. Філософське значення творчості І. Франка.

Розвиток академічної філософії в Україні кінця XIX початку XX ст. Загальні тенденції розвитку академічної філософії. Ідеї позитивізму та неокантіанства. Філософські погляди В. Лесевича, О. Козлова, О. Гілярова, Г. Челпанова, Грота і В. Зінківського. Релігійно-теїстична філософія.

Філософські ідеї в творчості діячів української культури початку XX ст. Філософські погляди Б. Кістяківського. Концепція “ноосфери” В. Вернадського. Історіософія М. Грушевського. Етика “конкордизму” В. Винниченка. Особливості розвитку української філософії в умовах радянської влади. М. Хвильовий та дискусія з питань національної культури. Розробка філософії української ідеї за

межами Радянської України. Політична філософія Д. Донцова. Історіософська концепція В. Липинського. Д. Чижевський як історик філософії України. Історико-філософські дослідження І. Мірчука. Сучасні проблеми, особливості та тенденції розвитку української філософії.

Погляди на війну, мир та армію в історії розвитку вітчизняної філософської думки.

Змістовий модуль № 1.1.4.

Розвиток сучасної філософської думки.

Суттєві риси сучасної філософії, її основні напрями. Своєрідність передумов і проблематика сучасної філософії, її основні питання. Традиції та новаторство у сучасній філософії. Основні школи і напрями сучасної філософії. Принципи аналізу сучасних філософських напрямів.

Саєнтистські напрями у сучасній філософії. Позитивізм як домінуючий напрям в саєнтистській філософії. Проблема знання про світ і можливості його пізнання. Заперечення філософії як науки. Емпіріокритицизм (Е. Мах і Р. Авенаріус). Теорія пізнання емпіріокритицизму. Логічний позитивізм (Р. Карнап, М. Шлік, У. Куайн, К. Гемпель та ін.). Проблема логіко-математичних методів та штучних математичних і логіко-математичних мов науки у процесі пізнання. Логічний аналіз мови й понять науки як єдина функція філософії. Філософія як метод логічного аналізу. Постпозитивізм – нігілізм щодо філософії як своєрідного знання, антиісторизм, абсолютизація можливостей формальної логіки у пізнанні. Т. Кун, І. Лакатос. Проблема співвідношення нових та старих знань. Проблема взаємодії філософії і науки. Розробка проблеми соціокультурної детермінації науки, дослідження меж і можливих різновидів формалізації науки й інших галузей знання, створення семіотики. Неопозитивізм (Л. Вітгенштейн і П. Стросон). Розробка образної теорії мови, обґрунтування ідеї-знання. Проблема функцій філософії. Тенденція реабілітації “метафізики”. Ідеї про наявність у повсякденній мові єдиної понятійної схеми. Проблеми онтології, гносеології та комунікації.

Антропологічні напрями у сучасній філософії, їх особливості. Антропологічний принцип розгляду людини як “міри всіх речей”. Ідеалістичні варіанти філософської антропології (Ф. Ніцше, В. Дільтей, Г. Зіммель). Обґрунтування філософської антропології М. Шелером. Розробка у ХХ столітті філософської антропології А. Геленом і Х. Плеснером. Засади й відмінності філософсько-антропологічних концепцій та ідей. Проблема нераціональних детермінант самовизначення людини і нераціональних форм осягнення самої людини і світу. Філософія життя (Ф. Ніцше, В. Дільтей, А. Бергсон) як прояв нераціоналістичної абсолютизації. Життя як первинна реальність. Підходи до тлумачення поняття “життя”. Способи осягнення реальності. Проблема історичного процесу. Екзистенціалізм (М. Хайдеггер, К. Ясперс, Г. Марсель, Ж.-П. Сартр, А. Камю). Гносеологічне джерело екзистенціалізму. Ключові категорії та головні філософські питання екзистенціалізму. Проблеми пізнання. Особливості релігійної форми екзистенціалізму.

Релігійно-філософські напрями. Неотомізм як офіційна філософсько-теологічна доктрина католицької церкви. Характерні риси неотомізму. Філософія Аристотеля як початковий і фундаментальний пласт неотомізму. Оновлення томізму в ХІХ та

XX столітті. Е. Жільсон, Ж. Марітен, Ж. Данієлу, Д. Мерсьє, А. Дондейн, М. Грабман, Й. де Фріз, К. Фабрю як основні представники неотомізму. Головна мета неотомізму. Зумовленість гносеологічних, онтологічних й антропологічних побудов неотомізму його цільовими настановами. Напрямки теоретичних перетворень і нововведень католицької теорії і насамперед традиційного томізму. Персоналізм (Е. Брайтмен, Р. Флюеллінг, Е. Муньє, Ж. Лакруа, Ж. Недонсель). Примирення релігії з західними гуманістичними цінностями як цільова світоглядна настанова. Основа світогляду і вихідний пункт філософії персоналізму. Персоналізм про основу особистості, сутність та призначення її свободи. Розуміння проблеми цінності особистості.

Марксистська філософія XX століття. Історична доля філософської доктрини К. Маркса і Ф. Енгельса. Систематизація, узагальнення і пропаганда марксизму (А. Лабріола, Ф. Мерінг, К. Каутський, Г. Плеханов). Розвиток марксизму з урахуванням нової соціально-економічної реальності (В. Ленін, Р. Люксембург, Л. Троцький. О. Бауер. М. Бухарін). Розгляд В. Леніним філософії марксизму як методології розв'язання практичних завдань суспільного розвитку. Філософська спадщина В. Леніна. Канонізація марксизму і його піднесення до рангу абсолютної істини. Філософія як форма вираження класового інтересу, інструмент формування стереотипів поведінки і засіб обґрунтування політики. Історична доля філософії марксизму.

Філософський структуралізм (К. Леві-Строс, М. Фуко, Ж. Лакан, Р. Барт, Ж. Дерріда). Основне джерело формування та розробки методології філософського структуралізму. Загальна методологія структурного методу. Закономірності та методологія вивчення соціокультурних явищ. Проблеми філософії історії. Особливості поглядів на проблеми гуманізму та розвитку культури.

Філософія постмодернізму (Ж. Дерріда, Ж. Ліотар, Делез, Кристева). Пошуки нових підходів до визначення природи філософії та її ролі в житті суспільства. Основні ідеї філософії постмодернізму. Метод деконструкції, його характерні риси та застосування для вирішення конкретних проблем суспільства, проблем аналізу розвитку окремих сфер культури.

Філософська герменевтика (Ф. Лейерман, В. Дільтей, М. Хайдеггер, Г. Гадамер, К. Апел). Історичні корені герменевтики. Проблема мови в житті людини і суспільства. Розгляд сучасних проблем людства як відображення мовних проблем суспільства. Проблема суб'єкт-об'єктних зв'язків у процес герменевтичного аналізу.

Блок змістових модулів № 1.2.

Проблеми онтології та гносеології, їх значення для військової теорії та практики.

Змістовий модуль № 1.2.1.

Філософське вчення про буття і матерію, його значення для військової теорії та практики.

Життєве коріння і філософська проблема буття. Формування уявлень про буття в історії розвитку філософії. Буття як реальність та поняття, його головні форми і рівні. Буття світу. Поняття світ, всесвіт. Специфіка людського буття. Перша та друга

природа. Буття соціального. Буття духовного (ідеального). Методологічне значення філософського вчення про буття для військової теорії та практики.

Поняття субстанції, його світоглядне і методологічне значення.

Формування науково-філософського поняття матерії. Фундаментальна роль категорії “матерія” у системі філософського знання. Визначення матерії та його значення для пізнавальної і практичної діяльності, військової науки та практики. Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості. Філософія про безліч і єдність світу.

Матерія і рух. Основні форми руху матерії, їх якісна специфіка, єдність і взаємозв’язок. Сучасна наука про проблеми класифікації форм руху матерії.

Простір і час. Взаємозв’язок матерії, руху, простору, часу. Сучасні наукові погляди на простір і час. Просторово-часовий фактор у практиці військової справи.

Методологічне значення філософського вчення про матерію для військової теорії та практики.

Змістовий модуль № 1.2.2.

Людина та світ: філософські проблеми походження та буття людини, їх значення для теорії та практики військового навчання і виховання.

Філософська концепція людини як основа наук про людину. Проблема людини в історії розвитку та сучасній філософії. Концепції походження, сутності, природи і призначення людини.

Еволюційна концепція походження людини. Антропосоціогенез і його комплексний характер. Біологічні, соціальні та екологічні фактори антропосоціогенезу. Праця – центральний фактор антропосоціогенезу. Роль мови в процесі антропосоціогенезу, у формуванні свідомості та предметно-практичній діяльності. Соціальний прогрес і еволюції людини. Проблеми еволюційної концепції походження людини.

Поняття природи людини. Біологічна, соціальна та психічна природа людини. Природне (біологічне) і суспільне (соціальне) в людині, їх урахування в прогнозуванні та управлінні процесами суспільної життєдіяльності, діяльності військових кадрів щодо навчання та виховання військовослужбовців. Людина, індивід і особистість. Особистість сучасного військового керівника (лідера): сутність і фактори формування. Суспільне (соціальне) буття людини. Гармонійність і дисгармонія людського існування. Науково-технічний прогрес і людина. Проблеми та перспективи подальшого розвитку людини як біологічного виду.

Обмеженість індивідуального існування людини. Проблема життя і смерті людини. Життя людини і його сенс, смерть та безсмертя. Дискусії з питання про “право на смерть”. Самопожертвування в ім’я Вітчизни, честі, громадянського та військового обов’язку. Сенс життя людини і військова служба. Людина і людство. Планетарна спільність долі, інтернаціоналізація суспільного життя, посилення господарсько-економічних взаємозв’язків у сучасну епоху як об’єктивна підстава становлення і розвитку єдиного світового суспільства. Гуманістична традиція у філософії і політиці. Гуманізм глобального політичного мислення і проблема виживання людства. Військова діяльність і людина.

Методологічне значення філософського вчення про людину для військової теорії і практики, теорії і практики військового навчання та виховання.

Змістовий модуль № 1.2.3.

Концепції розвитку, їх значення для військової теорії та практики.

Проблема розвитку в історії філософії. Основні концепції розвитку: діалектична, метафізична, синергетична.

Діалектика як вчення про універсальні зв'язки, зміни і розвиток. Історичні форми діалектики.

Принципи діалектики. Проблема класифікації принципів діалектики. Основні принципи діалектики. Методологічне значення основних принципів діалектики для військової теорії та практики.

Закони діалектики. Класифікація законів діалектики. Основні закони діалектики. Механізм дії законів діалектики, специфіка їх прояву у військовій справі. Методологічні вимоги законів діалектики до діяльності військових кадрів.

Універсальність зв'язків буття. Формування уявлень про категорії в історії розвитку філософії. Категорії діалектики: сутність та особливості. Система категорій діалектики. Значення категорій діалектики для теоретичної і практичної діяльності військових кадрів.

Блок змістових модулів № 1.3.

Проблеми гносеології, їх значення для військової теорії та практики.

Змістовий модуль № 1.3.1.

Філософське вчення про свідомість, його значення для теорії та практики військового навчання і виховання.

Проблема свідомості в філософії. Концепції походження свідомості. Генезис свідомості. Передумови виникнення свідомості. Відображення як найбільш загальна властивість матерії і передумова виникнення свідомості. Природа і форми відображення. Розвиток форм відображення. Відображення й інформація. Відображення й управління. Особливості відображення в умовах військової діяльності. Свідомість як вища форма відображення. Природа психічного образу. Свідомість як форма регулювання і необхідна передумова життєдіяльності людини. Біологічні та соціальні передумови виникнення свідомості.

Сутність, характерні риси і функції свідомості. Сучасні підходи до структури свідомості.

Свідомість як суб'єктивне явище. Свідомість і вищі форми психічної діяльності: мислення, пам'ять, воля, емоції. Свідомість і мова. Специфіка військової мови. Знаково-символічні системи і система військово-наукового знання. Самосвідомість і ставлення до іншої людини. Індивідуальна та суспільна свідомість.

Свідоме та неусвідомлене. Особливості прояву неусвідомленого у військовій діяльності.

Свідомість і кібернетика, роль кібернетичних пристроїв та інформації у військовій діяльності. Проблема "штучного інтелекту". Сучасні підходи до вирішення проблеми взаємозв'язку людини з комп'ютерною технікою.

Фундаментальна роль категорії свідомості у філософії, її методологічне значення для пізнання природи, суспільства і людської діяльності, практичної діяльності військових кадрів щодо навчання та виховання військовослужбовців.

Змістовий модуль № 1.3.2.

Сутність теорії пізнання. Специфіка військово-наукового пізнання.

Проблема пізнання як головна філософська проблема, її відображення в історії розвитку та сучасній філософії. Теорія пізнання та її основні проблеми. Процес пізнання як специфічна взаємодія суб'єкта й об'єкта. Елементи процесу пізнання. Принципи теорії пізнання.

Практика та її генезис. Види практики. Військова практика та її основні види. Провідна роль практики в процесі пізнання. Гуманістичний зміст та характерні риси практики.

Взаємозв'язок чуттєвого і раціонального, емпіричного і теоретичного у військово-науковому пізнанні. Основні форми чуттєвого і логічного пізнання, особливості їх застосування у військово-науковому пізнанні. Інтуїція як специфічна форма відображення дійсності. Умови інтуїтивної діяльності командира. Емпіричний і теоретичний рівні наукового пізнання. Особливості емпіричного та теоретичного пізнання в умовах військової діяльності.

Проблема істинності знань. Поняття істини. Об'єктивність та конкретність істини. Істинність військово-наукових знань, її об'єктивність та конкретність. Абсолютна та відносна істина. Особливості співвідношення відносного та абсолютного у військових знаннях. Критерії істини. Практика як вищий критерій істинності знання, її визначеність і невизначеність, абсолютність та відносність. Військова практика як критерій істинності військово-наукових знань, її особливості. Система критеріїв істинності військово-наукових знань.

Зміст військово-наукового пізнання. Об'єктивне і суб'єктивне у змісті військово-наукових знань. Класифікація військових знань. Військово-теоретичне і військово-практичне пізнання, їх сутність і зміст. Характерні риси військово-наукового пізнання. Особливості війни як об'єкта пізнання та умови її відображення у військово-наукових знаннях. Рівень та основні риси сучасного стану військово-наукових знань, їх вплив на процес військово-наукового пізнання. Фундаментальний та прикладний характер сучасної військової науки.

Логіка військово-наукового пізнання. Постановка та формулювання військово-наукової проблеми. Поняття військово-наукової проблеми. Фундаментальні та прикладні проблеми сучасної військової науки, значення їх постановки та вирішення на різних етапах розвитку військової справи. Зміст сформульованої наукової проблеми і ступінь її істинності. Виявлення фактів військової дійсності, їх тлумачення та узагальнення. Особливості узагальнення фактів військової дійсності, їх характерні риси. Факти дійсності і факти науки. Вимоги до достовірності фактів військової дійсності. З'ясування співвідношення фактів військової дійсності, їх класифікація. Формулювання військово-наукової гіпотези (побудова моделі). Поняття гіпотези. Етапи формулювання наукової гіпотези. Види гіпотез. Вимоги до

гіпотези. Доказ або спростування військово-наукової гіпотези (моделі). Основні вимоги до доказу або спростування військово-наукової гіпотези (моделі). Види доказу військово-наукової гіпотези. Побудова військової теорії і визначення шляхів її практичної реалізації. Поняття військової теорії та її основні ознаки.

Поняття методів військово-наукового дослідження. Класифікація методів військово-наукового пізнання. Система методів військово-наукового пізнання. Особливості застосування у військово-науковому пізнанні загальнофілософського методу, загальнонаукових методів і методів окремих наук. Система спеціальних методів військово-наукового пізнання, їх сутність, зміст та особливості.

Сутність та зміст прогнозування. Особливості прогнозування соціальних і військово-політичних явищ.

Блок змістових модулів № 1.4.

Основи соціальної філософії, їх значення для військової теорії та практики.

Змістовий модуль № 1.4.1.

Соціально-філософська концепція суспільства, її значення для військової теорії та практики.

Формування уявлень про суспільство в історії розвитку філософської думки. Джерела походження та історія розвитку суспільства. Теоретична модель суспільства і реальність. Філософські підстави теоретичної моделі суспільства: натуралізм, ідеалізм, матеріалізм.

Методологічні основи філософського аналізу суспільства. Діяльність як специфічний засіб існування соціального. Матеріальне й ідеальне у суспільстві. Суспільно-історична практика, суспільні потреби, інтереси і цілі. Матеріальне та ідеальне, об'єктивне й суб'єктивне. Проблема об'єктивного і суб'єктивного в суспільних процесах. Роль суб'єктивного фактору в історії і політиці, війні та життєдіяльності армії. Суспільні стосунки, їх сутність та зміст. Первинні і вторинні рівні суспільних стосунків.

Сутність та зміст філософської концепції суспільства. Розвиток суспільства як закономірний історичний процес. Суспільні закони, їх особливості, класифікація і механізм дії. Закони війни, їх своєрідність та місце в системі соціальних законів. Поняття суспільства. Суспільство як система органічно пов'язаних сфер життєдіяльності людей. Сфери суспільства: сутність, зміст і взаємозв'язок. Основні елементи суспільної життєдіяльності.

Економічна сфера суспільства. Сутність та зміст економічних стосунків. Матеріальне виробництво та його місце у житті суспільства. Засіб матеріального виробництва, його конкретно-історичні форми і структура. Економічне життя суспільства і обороноздатність держави.

Соціальна сфера суспільства. Сутність та зміст соціальних стосунків. Соціальна структура суспільства та її основні елементи. Процеси соціальної сфери суспільства і армія.

Політична сфера суспільства. Сутність та зміст політичних процесів. Поняття політики і політичної системи. Політична організація суспільства та її основні елементи. Армія і політика. Політичне життя суспільства і обороноздатність держави.

Сучасні тенденції розвитку суспільства. Проблеми глобалізації та інтеграції світового суспільства. Концепція усталеного розвитку суспільства. Критерії сучасного суспільного розвитку.

Методологічне значення соціально-філософської концепції суспільства для військової теорії та практики.

Проблема цінностей як філософська проблема. Сутність і природа цінностей. Цінності та оцінки. Аксиологічні проблеми в розвитку вітчизняної філософської думки. Аксиологія та сучасність. Співвідношення мети і засобів як аксиологічна проблема. Ставлення до минулого як проблема аксиології. Класифікація цінностей. Цінності та анти цінності. Критерії цінностей.

Джерела та закономірності розвитку цінностей. Класове та загальнолюдське, національне та інтернаціональне у цінностях. Соціально-історичний характер цінностей. Цінності та норми Цінності суспільства і людина. Особливості функціонування системи цінностей в умовах соціальних трансформацій суспільства. Місце та роль цінностей у житті суспільства. Цінності і військова діяльність.

Особистість і проблема ціннісних орієнтацій. Соціально-історична зумовленість ціннісних орієнтацій. Типи ціннісних орієнтацій та засоби їх обґрунтування в історії розвитку людства. Особливості ціннісних орієнтацій військовослужбовців. Сучасні проблеми формування ціннісних орієнтацій в процесі навчання та виховання військовослужбовців, військової діяльності.

Проблема духовного життя суспільства у філософії. Духовне життя суспільства як сфера суспільної життєдіяльності. Своєрідність духовного життя суспільства. Поняття духовного життя суспільства.

Духовне життя суспільства як органічна єдність галузей та елементів. Основні галузі духовного життя суспільства: ідеологічне та суспільно-психологічне життя, наукове життя, художньо-естетичне життя, релігійне життя, освіта та виховання. Елементи духовного життя суспільства: духовна діяльність, духовні стосунки і спілкування, духовне споживання. Духовне виробництво, його конкретно-історичний характер і особливості. Духовні потреби і система духовних цінностей. Особливості духовних стосунків і спілкування в умовах соціальних трансформацій суспільства. Духовне споживання і його роль у духовному житті суспільства.

Закономірності духовного життя суспільства. Проблема критеріїв розвитку та показників функціонування духовного життя суспільства. Особливості та тенденції духовної еволюції в умовах соціальних трансформацій суспільства. Духовне життя суспільства та армія. Духовне життя армії та його особливості.

Проблема суспільної свідомості в філософії. Поняття суспільної свідомості. Суспільна свідомість і буття. Співвідношення духовного життя суспільства та суспільної свідомості. Буття та суспільна свідомість. Роль суспільної свідомості в історичному процесі. Закономірності суспільної свідомості.

Зміст і структура суспільної свідомості. Науково-теоретичний та буденно-психологічний рівні суспільної свідомості. Ідеологія та суспільна психологія. Форми суспільної свідомості. Взаємозв'язок політичної, правової, моральної, естетичної, релігійної (атеїстичної), філософської та інших форм суспільної свідомості. Носії суспільної свідомості. Суспільна та індивідуальна свідомість, свідомість різноманітних соціальних спільностей людей. Структура суспільної свідомості за

духовними утвореннями, в яких відображається буття.

Методологічне значення вчення про духовне життя суспільства, суспільну свідомість для військової теорії та практики, прогнозування та управління духовними процесами у військових колективах.

Змістовий модуль № 1.4.2.

Війна і мир як суспільні явища.

Мир як ідеал людства. Проблеми війни та миру в різних філософських і суспільно-політичних концепціях. Сучасне мислення про війну та мир. Сутність та зміст миру. Рівні та форми миру. Потенціал миру і його структура. Миротворча діяльність країн, громадських та релігійних організацій.

Насильство як соціальне явище, його сутність, типи і форми. Війна як особлива форма політичного насильства. Війна як суспільно-політичне явище, її сутність, соціальний характер і роль в житті суспільства. Історичні типи війн. Класифікація війн. Типи і види війн сучасної епохи. Війна і людина. Сучасна війна та можливості її запобігання.

Закони війни. Сутність, характер і особливості законів війни. Система законів війни. Проблема основного закону війни. Загальні закони війни як відображення залежності ходу та завершення війни від стану матеріальних і духовних факторів розвитку суспільства, співвідношення сил держав, які воюють. Сутність та зміст законів збройної боротьби. Співвідношення загальних законів війни і законів збройної боротьби. Закони бойових дій.

Діалектика об'єктивного і суб'єктивного у війні. Роль особистості полководця (військового керівника) у війні.

Воєнна могутність держави. Матеріальні та духовні елементи у структурі воєнної могутності. Економічний, соціальний і політичний потенціали воєнної могутності держави. Духовні елементи воєнної могутності. Військовий потенціал. Бойова могутність збройних сил як відображення взаємозв'язку матеріальних і духовних елементів.

Методологічне значення філософського вчення про війну та мир для військової теорії та практики.

Модуль № 2.

Етика та естетика.

Змістовий модуль № 2.0.1.

Етика як наука. Мораль: моральна регуляція і особливості її прояву в сфері військової діяльності.

Предмет етики, її завдання та місце в системі інших наук. Особливості становлення і розвитку етики.

Сучасні етичні концепції: неопозитивістська, екзистенціалістська, неофрейдійська, теологічна. Етика ненасильства, її сутність та зміст.

Військово-етична теорія, її сутність та зміст. Становлення та розвиток військово-етичної теорії. Завдання, які стоять перед військово-етичною теорією в

сучасний період життєдіяльності українського суспільства та його Збройних Сил. Значення військово-етичної теорії для діяльності військових кадрів.

Походження і сутність моралі. Мораль як форма суспільної свідомості та її особливості. Діалектика класового, національного та загальнолюдського у моралі. Історичні типи моралі та їх особливості.

Місце моралі в житті суспільства. Моральні стосунки та їх особливості.

Моральна регуляція: сутність, зміст та особливості. Сфери моральної регуляції, її об'єкт і предмет. Особливості моральної регуляції у військовій діяльності. Взаємозв'язок моральної регуляції військової діяльності з правовою та політичною регуляцією.

Змістовий модуль № 2.0.2.

Природа і сутність етичних категорій. Категорії військової етики. Етика офіцера.

Природа і сутність етичних категорій. Специфіка етичних категорій. Класифікація категорій етики. Основні категорії етики: благо, добро та зло, обов'язок, совість, відповідальність, честь і гідність, щастя і сенс життя.

Категорії військової етики та їх специфіка. Класифікація категорій військової етики. Основні категорії військової етики: військовий обов'язок, військова честь і гідність, моральна відповідальність воїна, військова відвага, військова майстерність, бойове товариство.

Методологічне значення категорій військової етики для виховання особового складу Збройних Сил України.

Поняття професійної етики. Етика офіцера як різновид професійної етики. Сутність та зміст етики офіцера. Моральне обличчя офіцера. Шляхи формування високих моральних якостей офіцера.

Авторитет офіцера, його сутність і функції. Елементи авторитету офіцера. Основні шляхи формування та зміцнення авторитету офіцера.

Сутність і зміст морального етикету, його походження і роль в житті суспільства. Особливості військового етикету. Службовий етикет.

Етикет офіцера в громадських місцях. Етикет офіцера у стосунках з жінкою. Етикет спілкування офіцера в гостях і вдома.

Шляхи формування моральної культури у військовослужбовців.

Змістовий модуль № 2.0.3.

Естетика, її предмет і значення для діяльності військових кадрів.

Особливості виникнення, становлення і розвитку естетики як науки.

Предмет естетики, її сутність і зміст. Місце та роль естетики у життєдіяльності людини. Естетична форма суспільної свідомості. Система категорій естетики. Основні категорії естетики: прекрасне, піднесене, трагічне, комічне, безобразне. Естетичне як універсальна категорія естетики, її сутність та зміст.

Місце та роль категорій естетики в естетичному вихованні військовослужбовців Збройних Сил України.

Естетичне як необхідний елемент діяльності та її результатів. Поняття військової праці та її особливості. Естетичний зміст військової праці.

Естетичний зміст у міжособистісних стосунках та у сфері поведінки військовослужбовців. Місце та роль командира у затвердженні естетичного у поведінці військовослужбовців. Умови, які забезпечують впровадження краси стосунків між командирами та підлеглими.

Поняття військового побуту та його особливості. Естетичний зміст різних сфер військового побуту.

Сутність та зміст естетичного виховання військовослужбовців. Місце та роль мистецтва в естетичному вихованні військовослужбовців. Основні види мистецтва та їх використання у виховній діяльності з особовим складом підрозділів.

Модуль № 3.

Логіка.

Змістовий модуль № 3.0.1.

Предмет логіки та основні закони мислення, їх значення для діяльності військових кадрів.

Поняття логіки. Роль мислення у пізнанні. Відчуття, сприйняття, уявлення. Мислення як процес активного відображення дійсності. Уявлення про форми та закони мислення. Уявлення про формалізовану мову логіки. Логіка як наука.

Загальна характеристика законів мислення. Основні закони логіки. Закон тотожності. Логічна помилка. Вимоги закону тотожності. Закон несуперечності. Сутність закону несуперечності. Вимоги несуперечності мислення. Неприпустимість суперечності у військових рішеннях. Закон виключеного третього. Сутність закону. Вимоги закону щодо наших думок. Закон достатньої підстави. Сутність закону. Вимоги закону достатньої підстави.

Значення законів мислення для діяльності військових кадрів.

Змістовий модуль № 3.0.2.

Поняття, судження, умовивід та їх види.

Загальна характеристика поняття. Ознака предмету. Істотні ознаки. Відмінність поняття від сприйняття та уявлення. Логічні прийоми створення поняття. Порівняння. Аналіз. Синтез. Абстрагування. Узагальнення. Поняття і слово. Зміст і обсяг поняття. Клас. Закон зворотного відношення між обсягом і змістом поняття. Універсальний клас.

Види понять. Одиначні і загальні поняття. Реєструючі та нереєструючі поняття. Збірні поняття. Конкретні та абстрактні поняття. Позитивні та негативні поняття. Безвідносні та співвідносні поняття. Порівняльні та непорівняльні поняття. Відношення між поняттями. Рівнозначні поняття. Логічні операції з поняттями.

Судження та його загальна характеристика. Зв'язок понять. Істинні та помилкові судження. Форми виразу судження. Судження і речення. Головні і другорядні члени речення. Суб'єкт і предикат. Прості судження. Терміни судження.

Види суджень. Стверджувальні та заперечувальні судження. Одиничні, часткові та загальні судження. Умовні, розподільчі та категоричні судження. Судження можливості, дійсності та необхідності.

Складні судження. Характеристика і види. Єднальні судження. Розділові судження. Диз'юнктивні судження. Логічні відношення між судженнями.

Модальність судження. Виділяючи модальність судження. Епістемічна модальність судження.

Умовивід як форма мислення. Види умовиводу. Демонстративні та недемонстративні умовиводи. Безпосередні умовиводи. Перетворення умовиводу. Обернення. Протиставлення предикату. Умовивід за логічним квадратом.

Склад простого категоричного силогізму. Аксиома силогізму. Загальні правила категоричного силогізму. Фігури та модуси категоричного силогізму. Особливі правила і пізнавальне значення фігур силогізму. Категоричний силогізм з виділяючими судженнями. Умовивід з суджень з відношеннями.

Модуль № 4.

Релігієзнавство.

Змістовий модуль № 4.0.1.

Сутність і походження релігії, її роль у житті суспільства та Збройних Сил.

Релігієзнавство як галузь філософського знання, її науково-теоретичні та методологічні основи. Закони, категорії, поняття і закономірності релігієзнавства. Зв'язок релігієзнавства з іншими гуманітарними та соціальне-економічними дисциплінами.

Комплексний характер вивчення релігії. Історичний і теоретичний розділи релігієзнавства. Богословське і наукове тлумачення релігії. “Філософія релігії, “соціологія релігії” та “психологія релігії” як складові частини релігієзнавства. Основні концепції релігієзнавства (матеріалістична, об'єктивно і суб'єктивно-ідеалістичні, натуралістична, соціологічна), їх загальна характеристика.

Співвідношення між вірою, фантазією і релігією. Сутність релігії. Релігія як віра в надприродне. Особливості релігійної віри в надприродне.

Структура релігії та її елементи: релігійна свідомість (релігійна психологія і релігійна ідеологія), релігійна діяльність (культова і позакультова), релігійні стосунки, релігійні організації та їх історичний характер.

Релігія як суспільний стабілізатор. Релігія як фактор суспільних змін. Суспільна роль релігії. Релігія і суспільний прогрес. Гуманістична й авторитарна тенденції в тлумаченні суспільної ролі релігії.

Релігія і наука. Ставлення релігії до науки в історичному минулому і в сучасних умовах.

Вплив релігії на духовну культуру і духовне відродження народу.

Вплив релігії і церкви на історичне минуле й сучасне становище, розвиток української держави й українського народу.

Релігія і армія: минуле і сучасність, світовий досвід і національні особливості.

Змістовий модуль № 4.0.2.

Світові релігії: буддизм, християнство, іслам. Сучасні нетрадиційні релігійні культу.

Основні риси і особливості світових релігій.

Виникнення буддизму. Легенда про Будду. Особливості віровчення буддизму та його основні поняття: дхарма, карма, оансара, нірвана. Основні напрями буддизму: хітаяна, макаяна. Модернізація буддизму. Буддизм і сучасні соціально-політичні і військово-політичні відносини.

Виникнення християнства. Історична і міфологічна школи щодо особи засновника християнства. Основи християнського віровчення. Біблія – священне писання християн. Виникнення християнських церков. Перетворення християнства у державну релігію Римської імперії. Розкол християнства. Православ'я: віровчення, культ і релігійні свята. Католицизм: особливості віровчення і культу. Соціальна доктрина і соціальна політика Ватикану.

Протестантизм: особливості віровчення і культу. Основні напрями протестантизму – лютеранство, кальвінізм і англіканство. Пізній протестантизм: баптизм, адвентизм, п'ятидесятництво, іеговізм та інші конфесії. Соціальні позиції сучасних протестантських церков. Проблеми війни, миру і військового обов'язку у християнстві.

Виникнення ісламу. Історичні передумови і джерела ісламу. Особистість Мухаммеда, його роль у виникненні і подальшому розвитку ісламу. Особливості віровчення і культу ісламу. Коран і Сунна. Іслам і соціально-політичний рух у сучасну епоху. Проблеми війни, миру і військового обов'язку в ісламі.

Поява нетрадиційних релігійних культів як прояв глибоких кризових процесів в ідеології та масовій свідомості Заходу, як метаморфози, що їх переживає релігія в сучасному світі. Тенденція до зростання кількості цих культів та їх впливу на свідомість та світогляд людей. Характерні спільні риси нових культів: повна або часткова непов'язаність з існуючими у країні релігійними течіями; специфічний соціальний склад (юнаки і дівчата); значне місце серед нових культів посідають “східні” групи; прагнення духовно і фізично ізолювати членів общини від зовнішнього світу.

Вплив на активізацію нових культів деяких глобальних проблем сучасності, насамперед, загострення екологічної кризи у світі. Ставлення нетрадиційних релігій до проходження військової служби.

Класифікація нових релігійних культів: 1) культу, що проголошуються варіантами християнства (“Сім'я любові”, “Церква Армагедона”, “Церква уніфікації”); 2) культу, що ведуть свій родовід зі Сходу (“Рух Харе Крішна”, “Дзен-буддизм”, “Ананда Марга”, “Багаї” та ін.); 3) об'єднання, що займаються переважно “духовними” вправами, психотерапевтичними сеансами і процедурами і під які підводяться релігійні спекуляції (“Церква сайєнтологів”, “Товариство трансцендентальної медитації”, “іле Братство” та ін.).

Змістовна характеристика Церкви уніфікації. Рух Харе Крішни, Церква сайєнтології, бахаїзму.

Релігії і церкви в Україні. Свобода совісті та її законодавче забезпечення в сучасній Україні і Збройних Силах.

Історія формування релігій і церков в Україні. Процес утвердження християнства в Київській Русі. Роль князя Володимира в офіційному хрещенні киян. Перші митрополити русичі Іларіон, Климент Смолятич та їх вплив на утвердження “київського християнства”. Особливості давньокиївського християнства: універсалізм, патріотичність, євангелізм, паулінізм, софійність тощо. Християнство і язичництво в Київській Русі.

Митрополія Київська і всієї Русі, подальший її розпад на Литовську і Московську митрополії. Українська церква у складі Московської патріархії і Руської православної церкви. Початок і етапи руху за автокефалію православної церкви в Україні. Проголошення Всеукраїнським православним церковним собором 1921 року Української автокефальної православної церкви (УАПЦ). Виникнення парафій УАПЦ і зростання їх впливу на віруючих. Негативне ставлення радянської влади до УАПЦ. Рішення надзвичайного православного церковного собору 1930 року про ліквідацію УАПЦ. Положення УАПЦ у період сталінського тоталітарного режиму. УАПЦ в еміграції.

Українська греко-католицька церква (УГКЦ). Берестейська (1596 року) унія і виникнення УГКЦ. Католицька догматика й грецько-православний обряд УГКЦ. Насильницьке насадження унії. Роль Ватикану і католицької Польщі в цьому процесі. Протистояння унії з боку православних віруючих України. Підтримка антикатолицького руху братами і українським козацтвом. Подальша історія УГКЦ у зв'язку з розподілами Польщі. Ризький договір 1921 року і положення УГКЦ на теренах Західної України. Положення УГКЦ у повоєнний період. Роль УГКЦ у збереженні і подальшому розвитку української духовної культури.

Сучасна релігійна обстановка в Україні. Зростання кількості віруючих і релігійних об'єднань різних конфесій в Україні. Положення в сучасному українському православ'ї. Українська православна церква, Українська православна церква Київського Патріархату і Українська автокефальна православна церква та стосунки між ними. Уніатські православні протиріччя в Західній Україні. Можливості, шляхи й умови подолання кризи і міжцерковних протиріч в Україні.

Вплив українських православних церков на виконання військовослужбовцями Збройних Сил України військового обов'язку і проходження військової служби.

Сакралізація і секуляризація як суспільно-історичні явища.

Основні етапи розвитку процесу секуляризації. Наслідки секуляризації в сучасному суспільстві. Оцінка впливу секуляризації на суспільство й особистість різними представниками релігієзнавства.

Секуляризація і атеїзм. Поняття: “державного атеїзму”, його втілення у життя у соціалістичних країнах. Вільнодумство як світогляд і прояв духовної культури людства. Основні різновиди вільнодумства в європейській культурі: богоборіння, скептицизм, антиклерикалізм, індиферентизм, нігілізм, атеїзм.

Історія Формування уявлень про свободу совісті. Свобода віросповідання. Поняття державна релігія, терпима і нетерпима релігії. Свобода совісті як право людини не сповідати ніякої релігії. Законодавче забезпечення свободи совісті. Право на свободу світогляду і віросповідання, сповідувати будь-яку релігію або не

сповідувати жодної. Відокремлення в Україні церкви і релігійних організацій від держави, а школи від церкви, неможливість визнання державою жодної релігії як обов'язкової. Конституція України про право громадянина на альтернативну (невійськову) службу. Особливості реалізації свободи совісті та релігійної обрядовості в умовах військової служби.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2012.
2. Аляев Г. Є. Лекції з релігієзнавства: Навчальний посібник. / Г. Є. Аляев, В. М. Мешков, О. В. Горбань – К.: Укр.-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 2013.
3. Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Михальченко М.І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручник для вищих навч. закл.. – 3-тє вид., випр. та доп. – К.: Генеза, 2006.
4. Андрущенко П.В., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – К.: Видавництво “Генеза”, 1996.
5. Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій – К.: Либідь, 1997.
6. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій: Навчальний посібник. – К.: Наукова думка, 1997.
7. Данильян О.Г., Тараненко В.М. Релігієзнавство : Підруч. Для вищої школи. – Х. : Прапор, 2006.
8. Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, О. І. Онищенко, Д. Ю. Кучерюк ; За заг. ред. Л.Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2005.
9. Історія української філософії: Підручник. – К.: Академвидав, 2008.
10. Історія філософії України. Навч. посібник / Упорядники М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, А. К. Бичко та ін. – К.: Либідь, 2014.
11. Історія філософії. Підручник / За заг. ред. проф. В.П.Андрущенка, проф. М.І.Горлача. – Харків : Прапор, 2013.
12. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки: Підручник для студентів та аспірантів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: Абрис, 1997.
13. Калінін Ю. А Релігієзнавство: Підручник / Ю. А. Калінін, Є. А. Харьковщенко – К.: Наукова думка, 2014.
14. Конверський А.Є. Логіка: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Український центр духовної культури, 2009.
15. Кротиков В.П. Основи релігійних вчень та практичні рекомендації органам військового управління щодо душпастирської опіки військовослужбовців Збройних Сил УКРАЇНИ: навчально-методичний посібник. – К. : НДЦ ГП ЗС України, 2010.
16. Лубський В.І. Релігієзнавство: Підручник/ В.І. Лубський, С.М. Бурлак та ін. – К.: Академія, 2012.

17. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2011.
18. Основи філософських знань: Підручник МОН України. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 1028 с.
19. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – Київ: АртЕк, 1998.
20. Релігієзнавство: навч. посіб. / Р.В.Гулв, П.В. Квіткін, О.Ю.Панфілов, Т.О.Чернишова. – К.: “Каравела”, 2019.
21. Соціальна філософія. Підручник. - МОН України. – Харків: Прапор, 2007.
22. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії: Навчальний посібник. – К.: Україна, 2010.
23. Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика): Підручник. – 2-е видання, перероблене та доповнене. – Х.: ХУПС, 2011.
24. Філософія (філософія, релігієзнавство, логіка, етика і естетика): Підручник. – 3-е видання, перероблене та доповнене. – Х.: ХНУПС, 2018.
25. Філософія історії. Підручник. – МОН України. – Харків: Прапор, 2006.
26. Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2013.
27. Філософія: Підручник / Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г. та ін. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2012.
28. Філософія: Підручник. – МОН України, МОУ. / За заг. ред. проф. Горлача М.І., проф. Мануйлова Є.М. – Харків, ТОВ “Модель Всесвіту”, 2001.

Додаткова література

29. Гусев В. І. Західна філософія Нового часу. XVII – XVIII ст.: Підручник. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Либідь, 2013.
30. Донцов Д. Дух нашої давнини. – Клайпеда, 1991.
31. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця. – К.: Знання України, 2006.
32. Кондзюлка В. В. Історія середньовічної філософії: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2011.
33. Коран. Пер. с араб. академіка І.Ю.Крачковського. – М.: СП ИКПА, 1990.
34. Кушаков Ю.В. Нариси з історії німецької філософії Нового часу: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2014.
35. Мануйлов Є.М., Дзьобань О.П. Філософія. Основні категорії та поняття. – Х.: ХВУ, 2004.
36. Рассел Б. Історія західної філософії. – К.: Основи, 2011.
37. Релігія і армія (соціально-філософський аналіз взаємовідносин): Навч. посіб. / С.С. Семенов, В.М. Мартинюк, В.Л. Грищенко, О.В. Громико, Е.А. Кальницький. – Полтава: Вид-во ПВІЗ, 2006.
38. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник. – Київ-Харків: ВМП “Рубікон”, 1997.
39. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремінь, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2015.

40. Філософський енциклопедичний словник / НАН України; Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди / В.І. Шинкарук (голова редкол.). – К.: Абрис, 2002.

4. Форма контролю рівня знань і вмінь

Контроль рівня знань і вмінь проводиться у формі іспиту, який проводиться комісією у складі 3-х науково-педагогічних працівників. Іспит проводиться за білетами. Білети, перелік матеріалів, користування якими дозволяється під час проведення іспиту, і критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником університету не пізніше ніж за місяць до початку складання іспиту.

Критерії оцінювання під час проведення діагностики під час контролю рівня знань і вмінь:

- *“відмінно”*, якщо кандидат має глибокі та всебічні знання теоретичних положень, які розглядаються і логічно, аргументовано та послідовно розкриває їхній зміст, володіє методологією та методикою застосування теоретичних положень для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України;
- *“добре”*, якщо кандидат твердо знає теоретичні положення і вірно та послідовно розкриває їхній зміст, вміє застосувати теоретичні положення для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України;
- *“задовільно”*, якщо кандидат в основному знає теоретичні положення, які розглядаються, але не досить послідовно розкриває їхній зміст, не може у повному обсязі застосувати теоретичні положення навчальної дисципліни для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України;
- *“незадовільно”*, якщо кандидат не засвоїв основні теоретичні положення, які розглядаються, не може розкрити їхній зміст та застосувати теоретичні положення навчальної дисципліни для аналізу стану процесів суспільної життєдіяльності, розвитку військової теорії та практики, життєдіяльності Збройних Сил України.

Загальна оцінка виставляються за результатами відповідей за окремими питаннями білетів.

5. Засоби діагностики рівня знань і вмінь

Білети для складання вступного іспиту з філософії складаються з питань, що охоплюють зміст програми вступного іспиту.

Орієнтовний перелік питань для підготовки до іспиту.

1. Філософія як наука: предмет, коло проблем і функції.

2. Філософія у системі наук: основні концепції взаємозв'язку філософії і науки.
3. Філософія і світогляд: загальне та особливе, специфіка взаємозв'язку.
4. Сутність, зміст і особливості основних типів філософських систем (матеріалізму та ідеалізму).
5. Становлення і розвиток філософії: етапи, закономірності і тенденції.
6. Філософія Давньої Індії: основні проблеми, особливості їх вирішення, історична доля.
7. Філософія Давнього Китаю: основні проблеми, особливості їх вирішення, історична доля.
8. Антична європейська філософія: основні проблеми, особливості їх вирішення, вплив на розвиток світової філософії.
9. Філософські погляди Демокрита.
10. Філософські погляди Сократа та Платона.
11. Філософські погляди Аристотеля.
12. Вчення стоїків та епікурейців про гідне існування людини.
13. Філософія епохи Середньовіччя: основні проблеми, особливості їх вирішення, історична доля.
14. Суперечки реалістів та номіналістів Середньовіччя про природу універсалій.
15. Філософія Ф. Аквінського.
16. Філософія епохи Відродження: основні проблеми, особливості їх вирішення, історичне значення.
17. Філософія Нового часу: основні проблеми, особливості їх вирішення, історичне значення.
18. Філософські погляди Б. Спінози.
19. Філософські погляди Р. Декарта.
20. Філософські погляди Джордано Бруно.
21. Матеріалізм Ф. Бекона. Критика схоластики, розкриття причин помилок у пізнанні, обґрунтування індуктивного методу пізнання.
22. Німецька класична філософія: основні проблеми, особливості їх вирішення, історичне значення.
23. Філософія Г.Гегеля: основні проблеми, особливості їх вирішення, вплив на розвиток світової філософії.
24. Філософія І. Канта: основні проблеми, особливості їх вирішення, вплив на розвиток світової філософії.
25. Французький матеріалізм XVIII ст.: сенсуалізм у пізнанні, механіцизм у природознавстві.
26. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
27. Марксистська філософія: основні проблеми, особливості їх вирішення, історична доля.
28. Українська філософія: особливості історичного розвитку, основні проблеми, місце у світовій філософії.
29. Філософські ідеї у культурі Київської Русі.

30. Києво-Могилянська академія, її вплив на філософську думку українського народу та інших народів.
31. Філософія Г. Сковороди: особливості, основні проблеми і роль у розвитку української та світової філософії.
32. Сучасна філософія: характерні риси, загальні тенденції та основні течії.
33. Психоаналітична філософія З. Фрейда.
34. Філософія позитивізму, її історичні форми.
35. Екзистенціалізм: вчення про буття, пізнання і свободу.
36. Філософська герменевтика, її зміст та специфіка.
37. Релігійна філософія ХХ ст.: неотомізм і персоналізм.
38. Антропологічна філософія про природу людини, її сутнісні риси.
39. Філософського вчення про буття, його значення для військової теорії та практики.
40. Філософського вчення про матерію, його значення для військової теорії та практики.
41. Діалектики як вчення про загальний зв'язок та розвиток, його значення для військової теорії та практики.
42. Принцип загального зв'язку: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
43. Принцип розвитку: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
44. Закон єдності та боротьби протилежностей, його значення для військової теорії та практики.
45. Закон взаємного переходу кількісних та якісних змін, його значення для військової теорії та практики.
46. Закон заперечення заперечення, його значення для військової теорії та практики.
47. Категорії діалектики: поняття, класифікація та особливості, їх значення для військової теорії та практики.
48. Категорії “одиничне”, “особливе” і “загальне”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
49. Категорії “причина” і “наслідок”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
50. Категорії “необхідність” і “випадковість”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
51. Категорії “сутність” і “явище”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
52. Категорії “зміст” і “форма”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
53. Категорії “можливість” і “дійсність”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
54. Категорії “частка”, “ціле” і “цілісність”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.
55. Категорії “елемент” і “система”: сутність, зміст і значення для військової теорії та практики.

56. Філософського вчення про свідомість, його значення для організації навчально-виховного процесу.

57. Філософське вчення про пізнання, його значення для пізнання процесів війни та військової справи, навчання та виховання особового складу.

58. Філософського вчення про суспільство, його значення для військової теорії та практики.

59. Філософське осмислення економічної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.

60. Філософське осмислення соціальної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.

61. Філософське осмислення політичної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.

62. Філософське осмислення духовної сфери суспільства: поняття, зміст і значення для військової теорії і практики.

63. Філософське вчення про суспільну свідомість, його значення для теорії і практики виховної роботи.

64. Філософські проблеми взаємозв'язку суспільства і природи, їх значення для аналізу процесів війни та військової справи.

65. Філософські аспекти суспільного прогресу, їх значення для військової теорії та практики.

66. Філософське вчення про людину, його значення для організації виховного процесу.

67. Філософське вчення про сутність та зміст миру, його значення для забезпечення національної безпеки України у воєнній сфері.

68. Філософське вчення про війну, його значення для військової теорії та практики.

69. Цінності і ціннісні орієнтації: поняття, класифікація і роль у житті суспільства та Збройних Сил.

70. Логіка як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.

71. Закони логіки: поняття, загальна характеристика і значення для діяльності військових кадрів.

72. Закон тотожності: сутність, зміст і значення для військової науки і практики.

73. Закон суперечності: сутність, зміст і значення для військової науки і практики.

74. Закон виключеного третього: сутність, зміст і значення для військової науки і практики.

75. Закон достатньої підстави сутність, зміст і значення для військової науки і практики.

76. Поняття як форма мислення: сутність, характеристика і значення для діяльності військових кадрів.

77. Судження як форма мислення: поняття, характеристика і значення для діяльності військових кадрів.

78. Умовивід як форма мислення: поняття, характеристика і значення для діяльності військових кадрів.
79. Доведення: поняття, види і правила, особливості застосування у виховній діяльності.
80. Суперечка і дискусія: поняття, види та роль у виховній діяльності.
81. Стратегія і тактика ведення дискусії.
82. Логічні проблеми у розвитку наукових знань: сутність та шляхи вирішення.
83. Релігієзнавство як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.
84. Сутність і походження релігії, її місце у житті суспільства і збройних сил.
85. Іслам як світова релігія: походження, особливості і роль у житті сучасного суспільства.
86. Буддизм як світова релігія: походження, особливості і роль у житті сучасного суспільства.
87. Християнство як світова релігія: походження, особливості і роль у житті сучасного суспільства.
88. Світові релігії: основні риси та особливості, роль у житті суспільства.
89. Проблеми війни, миру і військового обов'язку у релігійному світогляді.
90. Етика як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.
91. Мораль як суспільне явище: сутність, походження і роль у житті суспільства.
92. Моральна регуляція: поняття, умови і роль у життєдіяльності військових колективів.
93. Військово-етичні категорії: поняття, класифікація, особливості і значення для діяльності військових кадрів.
94. Моральне виховання військовослужбовців: сутність, зміст та особливості.
95. Естетика як філософська наука, її місце у системі наукового знання і значення для діяльності військових кадрів.
96. Категорії естетики: поняття, класифікація, особливості і значення для діяльності військових кадрів.
97. Естетичне виховання військовослужбовців: сутність, зміст та особливості.
98. Сутність і зміст естетичної культури суспільства.
99. Естетичний зміст військової праці, життєдіяльності військовослужбовців.
100. Естетична свідомість: сутність, зміст та функції.